

เรื่อง การแก้ไขพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗ ว่าด้วยการค้ำประกันและจำนอง
โดยนายเดชา สัญญะชัยวิทย์ ผู้อำนวยการส่วนกฎหมาย สำนักงานสรรพสามิตภาคที่ ๑

ก่อนที่จะกล่าวถึงพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗ ขอเรียนให้ทราบว่า ปัจจุบันสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ผ่านกฎหมายออกมาและบังคับใช้หลายฉบับ โดยบางฉบับมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการของกรมสรรพสามิต เช่น

๑. พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๕
๒. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
๓. พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘

ซึ่งผู้ใดสนใจว่ามีความเกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างไร สามารถเข้าดูได้ทางอินเทอร์เน็ต โดยวันนี้ ผมจะอธิบายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยแบ่งเป็น ๔ หัวข้อ คือ

๑. หลักการและเหตุผล
๒. สาระสำคัญของการแก้ไขกฎหมายใหม่
๓. มุมมองหรือผลของการแก้ไขกฎหมาย
๔. สภาพการใช้บังคับของกฎหมาย

พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗

➤ **หลักการและเหตุผล (เดิมและปัจจุบัน)**

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ถือเป็นกฎหมายระหว่างเอกชนกับเอกชน ข้อตกลงใดๆ ที่ทำขึ้น ไม่เป็นพันธวิสัย ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีและไม่ขัดต่อกฎหมาย ย่อมทำได้และมีผลบังคับกันได้ เช่น

ข้อตกลงหรือสัญญาที่พันธวิสัย เช่น สัญญาจะซื้อขายดวงจันทร์ สัญญาว่าจ้างให้เป็นเมียน้อย อันนี้ขัดต่อศีลธรรม สัญญาเป็นโมฆะ ใครไปทำสัญญาค้ำประกันที่เป็นโมฆะ สัญญาค้ำประกันนั้น ก็เป็นโมฆะด้วยการค้ำประกัน (เดิม) โดยกฎหมายแล้วผู้ค้ำประกันมีสิทธิตามมาตรา ๖๘๘ มาตรา ๖๘๙ และมาตรา ๖๙๐ กล่าวคือ

๑. มาตรา ๖๘๘ (ผู้ค้ำประกันถูกทวงให้ชำระหนี้สามารถให้เจ้าหนี้เรียกลูกหนี้ชำระก่อนได้ เว้นแต่ลูกหนี้ล้มละลายหรือไม่อยู่ในพระราชอาณาเขต)
๒. มาตรา ๖๘๙ (ผู้ค้ำประกันพิสูจน์ได้ว่าลูกหนี้มีทางชำระหนี้ได้)
๓. มาตรา ๖๙๐ (ลูกหนี้มีทรัพย์สินวางประกันไว้กับเจ้าหนี้ ผู้ค้ำประกันยอมให้เจ้าหนี้บังคับเอาทรัพย์สินก่อน)

(เดิม) แต่ในทางปฏิบัติเจ้าหนี้จะทำสัญญาให้ผู้ค้ำประกันสละสิทธิตามมาตรา ๖๘๘ มาตรา ๖๘๙ และมาตรา ๖๙๐ ผลของกฎหมายและสัญญาเขียนให้ผู้ค้ำประกันตกเป็นลูกหนี้ร่วม เจ้าหนี้สามารถบังคับเอากับผู้ค้ำประกันได้ เมื่อลูกหนี้ผิดนัด

หลักการและเหตุผล ของการแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสิทธิผู้ค้ำประกันและผู้จำนองให้ไม่ต้องรับผิดชอบเป็นลูกหนี้ขั้นต้น เนื่องจากเป็นเพียงบุคคลภายนอกที่ยอมผูกพันตนต่อเจ้าหนี้ในการที่จะชำระหนี้แทนลูกหนี้เท่านั้น โดยข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติปรากฏว่า เจ้าหนี้ส่วนใหญ่ซึ่งเป็นสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบการอาชีพให้กู้ยืมมักจะอาศัยอำนาจต่อรองที่สูงกว่าหรือความได้เปรียบในทางการเงิน กำหนดข้อตกลงอันเป็นการยกเว้นสิทธิของผู้ค้ำประกันหรือผู้รับจำนองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้หรือให้ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองต้องรับผิดชอบเป็นลูกหนี้ขั้นต้น กรณีจึงส่งผลให้ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนอง ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย รวมทั้งต้องกลายเป็นผู้ถูกฟ้องล้มละลายอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้ผู้ค้ำประกันและผู้จำนอง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

➤ **สาระสำคัญของการแก้ไขกฎหมายใหม่** จะขอล่าวถึงเฉพาะบางมาตราที่สำคัญๆ เดิมมาตรา ๖๘๑ ถูกยกเลิกแก้ไขใหม่ ซึ่งเดิมมี ๓ วรรค ปัจจุบันมี ๔ วรรค โดยมีสาระสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปก็คือ

ลักษณะของมูลหนี้ จำนวนเงินสูงสุดที่ค้ำประกันและระยะเวลาในการก่อหนี้ที่จะค้ำประกันสัญญา ค้ำประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง และผู้ค้ำประกันย่อมรับผิดชอบเฉพาะหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น

เพิ่มมาตรา ๖๘๑/๑ ข้อตกลงใดที่กำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่างเดียวกับลูกหนี้ร่วมหรือในฐานะเป็นลูกหนี้ร่วมข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

เพิ่มมาตรา ๖๘๕/๑ บรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับการค้ำประกันที่แตกต่างไปจากมาตรา ๖๘๑ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาตรา ๖๘๔ มาตรา ๖๘๘ และมาตรา ๖๘๙ เป็นโมฆะ

เป็นการรับรองสิทธิต่างๆ ที่ผู้ค้ำประกันมี ไม่ให้ทำเป็นอย่างอื่นได้อีก เช่น มาตรา ๖๘๑ (ที่กล่าวแล้ว) มาตรา ๖๘๔ (ผู้ค้ำประกันยกข้อต่อสู้ของลูกหนี้ได้) มาตรา ๖๘๘ (หนี้ของลูกหนี้ระงับสิ้นไปไม่ว่าเพราะเหตุใดๆ ผู้ค้ำประกันหลุดพ้น) และมาตรา ๖๘๙ เพื่อมิให้เขียนสัญญาเอาเปรียบผู้ค้ำประกัน

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๖๘๘ มาตรา ๖๘๙ และมาตรา ๖๙๐ หากสัญญาจะเขียนให้ผู้ค้ำประกันไม่ขอใช้สิทธิตามมาตราดังกล่าวก็ได้ แต่ห้ามเขียนให้ผู้ค้ำประกันเป็นลูกหนี้ร่วม (๓ มาตรา มิได้มีการแก้ไขและคงหลักการเดิม)

มาตรา ๖๘๖ ยกเลิกแก้ไขใหม่

เดิม ลูกหนี้ผิดนัด เจ้าหนี้เรียกผู้ค้ำประกันชำระหนี้ได้เลย ปัจจุบันต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ลูกหนี้ผิดนัด

วรรคสอง ถ้าไม่มีหนังสือบอกกล่าวตามวรรคหนึ่ง ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ยและค่าสินไหมทดแทน ฯลฯ ที่เกิดขึ้นภายหลังจากพ้นกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๖๙๑ ยกเลิกแก้ไขใหม่

เดิม ผู้ค้ำประกันต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกหนี้ ท่านว่าผู้ค้ำประกันย่อมไม่มีสิทธิดังกล่าวในมาตรา ๖๘๘ มาตรา ๖๘๙ และมาตรา ๖๙๐

ปัจจุบันถ้าเจ้าหนี้ลดจำนวนหนี้ที่มีการค้ำประกันให้ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมได้สิทธิของลูกหนี้ รวมทั้ง ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระติดพันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้ นั้นด้วย

ลูกหนี้ชำระหนี้ ชำระไม่ครบถ้วน ผู้ค้ำประกันได้ชำระหนี้ตามที่ได้ลดนั้นแล้ว ล่วงเลยกำหนดเวลาชำระหนี้ตามที่ได้ลดดังกล่าวแล้วหรือไม่ก็ตามให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากการค้ำประกัน นั้น

มาตรา ๗๐๐ ยกเลิกแก้ไขใหม่ (เอาวรรคหนึ่งและสองเดิมมาไว้ด้วยกันและบัญญัติวรรคสองใหม่ มาตรา ๗๐๐ ถ้าค้ำประกันหนี้อื่นจะต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอนและเจ้าหนี้ย่อมผ่อนเวลาให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ผู้ค้ำประกันจะได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลานั้น)

ข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้ผ่อนเวลาอันมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับมิได้

เพิ่มมาตรา ๗๑๔/๑ บรรดาข้อตกลงเกี่ยวกับการจำนองที่แตกต่างไปจากมาตรา ๗๒๘ มาตรา ๗๒๙ และมาตรา ๙๓๕ เป็นโมฆะ

- ยกเลิกมาตรา ๗๒๗ และใช้ข้อความใหม่ (เพื่อให้การจำนองทรัพย์สินประกันหนี้บุคคลอื่นได้รับความคุ้มครอง เช่นเดียวกับผู้ค้ำประกัน)

- เพิ่มมาตรา ๗๒๗/๑ ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ผู้จำนองซึ่งจำนองทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันหนี้อื่นบุคคลอื่นจะต้องชำระไม่ต้องรับผิดในหนี้นั้นเกินราคาทรัพย์สินที่จำนองในเวลาที่ยังคงจำนองหรือเอาทรัพย์สินจำนองหลุด

ข้อตกลงใดอันมีผลให้ผู้จ้างรับผิดชอบที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง หรือให้ผู้จ้างรับผิดชอบอย่างผู้ค้ำประกัน ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อตกลงนั้นจะมีอยู่ในสัญญาจ้างหรือทำเป็นข้อตกลงต่างหาก

- ยกเลิกมาตรา ๗๒๘ มาตรา ๗๒๙ และมาตรา ๗๓๕ และใช้ข้อความใหม่เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้จ้างง โปรตกข้อกฎหมายตามมาตราต่างๆ ที่อ้างถึงประกอบด้วยความเข้าใจยิ่งขึ้นและยังมีการยกเลิกแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายมาตรา เนื่องจากเวลาจำกัด จึงขออธิบายในหัวข้ออื่น

➤ **มุมมองหรือผลของการแก้ไขกฎหมาย**

สร้างความเป็นธรรมให้แก่ผู้ค้ำประกัน ผู้จ้างที่ยอมตนเข้าผูกพันในการประกันหนี้มากขึ้น แต่ก็ทำให้เจ้าหนี้อ่อนแอขึ้น เพราะอาจเรียกหลักประกันเพิ่ม เพื่อป้องกันหนี้เสีย ส่งผลร้ายต่อผู้จำเป็นต้องกู้เงินเพื่อทำธุรกิจ ขาดสภาพคล่อง

การแก้ไขกฎหมายในครั้งนี้ ทุกหน่วยงานของทางราชการต้องจัดทำสัญญาค้ำประกันให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย เช่น

๓.๑ หนังสือค้ำประกันข้าราชการที่ลาออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ แต่อยู่ระหว่างการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง

๓.๒ การค้ำประกันเงินกู้สหกรณ์ออมทรัพย์และการค้ำประกันเงินกู้สวัสดิการข้าราชการ

๓.๓ การค้ำประกันสัญญาต่างๆ ที่มีต่อทางราชการ งานพัสดุทั้งหลาย

➤ **สภาพบังคับของกฎหมาย** พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๘ มีบทเฉพาะกาลอยู่ในมาตรา ๑๘ - ๒๓ หมายถึงสัญญาเดิมก่อนแก้ไขกฎหมายจะบังคับใช้กันอย่างไร แปลตามกฎหมายให้เข้าใจง่ายขึ้น ดังนี้

มาตรา ๑๘ ไม่กระทบกระเทือนถึงสัญญาที่ได้ทำไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น (บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นอยู่ในมาตรา ๑๙ - ๒๓)

มาตรา ๑๙ (สัญญาเดิมมีผลถึงปัจจุบัน ลูกหนี้ผิดนัดสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้และผู้ค้ำประกันเป็นไปตามมาตรา ๖๘๖ ที่แก้ไขใหม่)

มาตรา ๒๐ (เมื่อกฎหมายมีผลบังคับแล้ว เจ้าหนี้กระทำการใดๆ อันเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีการค้ำประกัน ผู้ค้ำประกันยอมหลุดพ้นจากการค้ำประกันตามเงื่อนไขมาตรา ๖๙๑ ที่แก้ไขใหม่)

มาตรา ๒๑ (สัญญาจ้างที่ยังมีผลบังคับอยู่สามารถนำบทบัญญัติตามมาตรา ๗๒๗ ใหม่มาบังคับใช้ได้เลย)

มาตรา ๒๒ (ถ้ามีการบังคับจ้างง ต้องใช้มาตรา ๗๒๘ ต้องมีหนังสือบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ไม่น้อยกว่าหกสิบวัน ถ้าลูกหนี้ละเลยผู้รับจ้างงฟ้องศาลให้ยึดทรัพย์สิน/ต้องทำตามมาตรา ๗๓๕ ก่อนด้วย คือ ต้องบอกกล่าวผู้รับโอนทรัพย์ที่รับจ้างงไปแล้วไม่น้อยกว่าหกสิบวันก่อนจึงจะบังคับจ้างงได้)

กล่าวโดยสรุป ข้อกฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่หากกฎหมายเขียนห้ามทำไว้เป็นโมฆะ สัญญาค้ำประกันจ้างง เขียนฝ่าฝืนกฎหมาย สัญญานั้นย่อมตกเป็นโมฆะ แต่จะโมฆะ (สูญเปล่า) ไปทั้งสัญญาหรือเฉพาะประเด็น ต้องพิจารณาเนื้อหาของสัญญา เจตนาของผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่าย ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งต้องอาศัยคำพิพากษาศาลฎีกาว่างเป็นบรรทัดฐานต่อไป

ส่วนข้อกฎหมายอื่นๆ ยังคงหลักการเดิม ข้อตกลงหรือสัญญาสามารถทำขึ้นให้แตกต่างจากกฎหมายบัญญัติไว้ได้ไม่เป็นโมฆะ หากไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

หากมีประเด็นข้อสงสัยประการใดขอให้สอบถามหรือจะสอบถามส่วนกฎหมายก็ได้